

## Näringsutskottets betänkande

1980/81:35

### över motion om affärstidsreglering

#### Ärendet

I motion 1980/81:1776 av Torsten Bengtson (c) hemställs att riksdagen antar ett i motionen framlagt förslag till affärstidslag (se *bilaga*, s. 4).

#### Bakgrund och tidigare behandling av frågan

Affärstidsreglering har tillämpats i Sverige i drygt 60 år, t. o. m. år 1971. Under slutet av perioden gällde 1966 års affärstidslag (1966:668). Den angav tiden mellan kl. 8 och kl. 20 på vardagar som affärstid för detaljhandeln. Öppethållande på andra tider var i princip förbjudet. Det fanns emellertid undantag från reglerna. Försäljning från apotek, på trafikmedel m. m. omfattades inte av regleringen. En del varor, t. ex. tryckta skrifter, tobaksvaror och drivmedel, berördes inte. Arbetarskyddsstyrelsen fick därutöver fastställa ett fritt varusortiment, det s. k. kiosksortimentet, som under vissa betingelser fick säljas utanför vanlig affärstid. Lagen innehöll också en dispensregel. Kommunen fick medge öppethållande av viss butik utöver den vanliga affärstiden ifall detta ansågs påkallat med hänsyn till allmänhetens intresse.

En utförlig redogörelse för affärstidsfrågans behandling under 1970-talet finns i näringsutskottets betänkande NU 1979/80:62. Huvuddragen är följande.

I november 1971 meddelade handelsminister Kjell-Olof Feldt i riksdagen att regeringen inte ämnade föreslå någon förlängning av 1966 års affärstidslag, vilken skulle upphöra att gälla vid utgången av år 1971. Meddelandet föranledde motioner om fortsatt affärstidsreglering. Dessa avslogs av riksdagen i december 1971 med 185 röster mot 130.

En särskild nämnd, affärstidsnämnden, tillsattes för att under en treårig provotid följa utvecklingen av systemet med fria affärstider. Den gjorde ingen anmälan till regeringen om utveckling i en från allmän synpunkt ogynnsam riktning. Nämnden avgav en slutrapport i maj 1975.

Motioner med förslag om affärstidsreglering avslogs av riksdagen årligen 1973–1977, de båda sista åren med hänvisning till att en kommitté, 1975 års affärstidskommitté, höll på att utreda frågan. Vid de fyra första tillfällena förekom inom näringsutskottet reservation för förbud mot söndagsöppet-hållning (1973: c, fp, vpk; 1974: c, vpk; 1975 och 1976: vpk).

År 1977 avgav 1975 års affärstidskommitté betänkandet (SOU 1977:72) Affärstiderna. Kommittén var enhällig i sin beskrivning av faktiska förhål-

landen – bl. a. utvecklingen av affärernas öppethållande, sambandet mellan affärstiderna och dels prisutvecklingen, dels handelns struktur samt berörda parter inställning till affärstiderna. När det gällde önskvärd handlingslinje var oenigheten stor. Fyra ledamöter, bl. a. moderata samlingspartiets och folkpartiets företrädare, rekommenderade att affärstiderna skulle bli fria, medan sex ville ha en ny reglering. Dessa sex fördelade sig emellertid på tre olika linjer. Fyra ledamöter, bl. a. företrädare för socialdemokraterna, centerpartiet och Handelsanställdas förbund, ville ha ungefär samma regler som tidigare. Öppethållning skulle vara tillåten måndagar–fredagar kl. 8–20, lördagar kl. 8–15 och två valfria söndagar per år. En – företrädare för Sveriges köpmannaförbund – ville inskränka regleringen till att gälla enbart sön- och helgdagar. Gemensamt för dessa båda linjer var att ingen dispensmöjlighet skulle föreligga. Ett fritt varusortiment för kiosker etc. angavs däremot, relativt omfattande i det förra fallet, snävt i det senare. Slutligen förordades av en ledamot – företrädare för Kooperativa förbundet (KF) – en mildare reglering av annan typ. Dagligvarubutiker med högst 15 årsverksamma skulle generellt undantas. För övriga butiker skulle affärstidsregleringen vara dispositiv, dvs. kunna frångås enligt överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Remissyttrandena över affärstidskommitténs betänkande gav uttryck åt en splittrad opinion. En klar majoritet av remissinstanserna uttalade sig för fria affärstider.

Folkpartiregeringen tillkännagav i proposition 1978/79:111 om åtgärder mot krångel och byråkrati m. m. att den inte ämnade föreslå någon ny affärstidsreglering. I statsminister Thorbjörn Fälldins regeringsdeklaration i oktober 1979 förekom ett motsvarande uttalande (RD 1979/80:10 s. 15).

På förslag av näringsutskottet (NU 1979/80:62) avslog riksdagen i maj 1980 motioner – bl. a. partimotioner från socialdemokraterna och vänsterpartiet kommunisterna – om återinförande av affärstidsreglering. Röstsiffrorna i kammaren var 156 (m, c, fp) mot 149 (s, vpk). Minoriteten anslöt sig till en reservation av de socialdemokratiska ledamöterna i utskottet, vilka anförde bl. a. följande:

En ny affärstidslag bör alltså utformas på grundval av det förslag i affärstidskommitténs betänkande som har mött särskilt gensvar vid remissbehandling. Vid den närmare utformningen av undantagen i fråga om försäljningsställen och varor bör, som motionärerna framhåller, tillses att försäljning av tidningar och tidskrifter kan ske i nuvarande omfattning. Detta kräver att det fria varusortimentet får en viss bredd. Undantagen bör också ge möjlighet att möta den efterfrågan på vissa varor som finns hos allmänheten på andra tider än vanlig affärstid. Hänsyn bör vidare tas till de nya köpmönster som har växt fram i samband med att varusortimentet i kiosker och på bensinstationer successivt har breddats. Ett grundläggande krav är att regleringen utformas på ett sätt som medger en smidig och praktisk tillämpning.

*Motionen*

Till stöd för sitt förslag anför motionären:

Motivering 1. Tänk på vilodagen så att du helgar den.

Motivering 2. Varje människa bör ha en dag, lämpligast söndagen, till sin egen disposition under varje vecka.

*Utskottet*

Som framgår av redogörelsen i det föregående tog riksdagen våren 1980 ställning till flera motioner vari föreslogs återinförande av en affärstidsreglering. I det betänkande av näringsutskottet (NU 1979/80:62) som låg till grund för beslutet fanns bl. a. en omfattande redogörelse för 1975 års affärstidskommittés betänkande i ämnet och remissyttrandena däröver. Riksdagens majoritet ville behålla fria affärstider. En minoritet önskade i stället en ny affärstidslag, vilken emellertid skulle ge allmänheten vissa inköpsmöjligheter också på andra tider än vanlig affärstid. Särskilt betonades att försäljning av tidningar och tidskrifter borde kunna ske i nuvarande omfattning.

Det förslag till affärstidslag som framläggs i motion 1980/81:1776 utgör i stort sett en förkortad version av den senast gällande affärstidslagen (1966:668). Det skulle inte kunna antas av riksdagen utan att ha överarbetats i formellt hänseende. Vad beträffar förslagets sakliga innehåll vill utskottet särskilt påpeka att utrymme inte ges för någon kioskförsäljning eller motsvarande på söndagar utom av tidningar och tidskrifter. Såsom framhölls i utskottets föregående betänkande i ämnet torde försäljning av enbart tidningar och tidskrifter bara undantagsvis kunna bedrivas med lönsamhet. En sådan reglering som motionären föreslår skulle därför få mycket negativa följder för tidningsutgivningen på söndagar.

Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att motionärens lagförslag inte är förenligt med någon av de båda uppfattningar som stod emot varandra vid riksdagens beslut i affärstidsfrågan förra året. Utskottet avstyrker motionen och hemställer

att riksdagen avslår motion 1980/81:1776.

Stockholm den 10 mars 1981

På näringsutskottets vägnar  
INGVAR SVANBERG

*Närvarande:* Ingvar Svanberg (s), Johan Olsson (c), Erik Hovhammar (m), Hugo Bengtsson (s), Sven Andersson (fp), Nils Erik Wååg (s), Margaretha af Ugglas (m), Lilly Hansson (s), Birgitta Hambræus (c), Tage Adolfsson (m), Lennart Pettersson (s), Rune Jonsson (s), Hadar Cars (fp), Wivi-Anne Radesjö (s) och Ingegärd Oskarsson (c).

*Bilaga*

I motion 1980/81:1776 framlagt

**Förslag till  
Affärstidslag**

1 § Yrkesmässig detaljhandel får icke bedrivas under tiden klockan 00.00 till klockan 24.00 under sön- och helgdag.

2 § Från lagens tillämpning undantages

- 1) försäljning från apotek,
- 2) försäljning från automatapparat av sådan typ som är godkänd av myndighet som Konungen bestämmer,
- 3) försäljning på trafikmedel till resande,
- 4) försäljning som lantbrukare, trädgårdsodlare eller fiskare bedriver med egna lantmanna- eller trädgårdsprodukter eller fisk av egen fångst, om försäljningen sker i ringa omfattning och utan samband med annan handel.

Från lagens tillämpning undantages vidare, i den omfattning och på de villkor som föreskrivas av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer,

- 5) försäljning av alster av bildkonst, konsthantverk eller konstindustri som bedrivs i utställningslokal,
- 6) försäljning i anslutning till ordnad serveringsrörelse av lagad mat samt bageri- och konditorivaror,
- 7) försäljning av tryckta skrifter, drivmedel till motorfordon och tillbehör till sådana.

4 § Närmare föreskrifter för tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer.

5 § Den som bedriver yrkesmässig detaljhandel eller håller försäljningsställe för sådan handel, frisersalong eller fotografiateljé öppen i strid mot denna lag eller föreskrift som har meddelats med stöd av lagen dömes till böter.

6 § Talan mot beslut av kommuns styrelse eller nämnd enligt denna lag föres hos länsstyrelsen genom besvär.